

לפחות בחריקת־שן, „אנטיסמיט“, או כיוצא באלה כינויים שראוי להישמר מפניהם. אשר על כן, מי שמתבקש להעיר הערותיו על מחזורי־שירים כיוצא בזה, מוטב לו אולי שישל את געליו מעל רגליו, יבלע את בלעו — וידום.

צ. ק.

צייד בודד הוא הלב

ספר שעניינו בדידותם של בני־אדם. נפשות בודדות המבקשות קשר אל הזולת עוברות זו ליד זו ללא מגע ומחטיאות את המטרה תמיד כשהן מדמות למצוא את הגנש הקר רובה.

חמישה הם גיבורי הספר: ביף בראגון, בעל המרוח, האדם הבודד שמימיו לא זכה לחיבה; ג'ק בלאונט, המשולח והשיכור, השואף לתקן עולם באמצעות הדוגמות הסוצי־יאליסטיות; ד"ר קופלנד, הכושי האוהב את בני עמו ואינו מוצא את הקשר אליהם; מיק קלי, ילדת־העוני השואפת אל המוזיקה והיופי ונמכרת לעבודה בחנות־סדקית כדי לעזור למשפחתה: — כל אלה אין ביניהם לשון משותפת, אך משום־מה מדמים הם למצוא נפש מבינה בסינגר האילם — וזאת משום שתיקתו התמידית, סבר־פניו והיוכו הנעים, אך למעשה סינגר הוא אדם מוגבל ביותר ושאיפותיהם זרות לו. הוא עצמו מדמה למצוא נפש קרובה ללבו בחברו חסר־הדעה, וכשם שהארבעה נוהגים לדבר אליו למרות הרשותו כך הוא נוהג לכתוב מכתבים לאנטונפלוס שאינו יודע קרוא וכי טוב. האשליה והבדידות; הרעב לידידות וחוסר המענה; הפגיעה לגורל ונסיגות המרד, שסופם עגמת־נפש; השאיפה לטוב והמעשים הנוגדים שאיפה זו, מעשים הנכשלים על האדם בגיורת המסיבות; חוסר־האונים מול האלימות וההפקרות — כל אלה יוצרים אווירה קודרת מאד, מיסטית כמעט, ועם זה סיפור המעשים הוא ריאלי לגמרי. הרי זה סיפור על עיירה שבדרום ארה"ב, על עניותה המנוונת, על האיבה והאפליה כלפי הכושים, על אווירת העוובה בה גדלים ילד־ם של

כוליתה, אך אולי מעידה היא על המשורר שמצורו ומסלעו שלו הוצבו האבנים האלו, מגבעות־עלומי וממערות־אשמותיו הפרטיות שלו.

נוף בעשן

שנה אחת שעשה המחבר במחנה־השמדה, שאליו לוקח בידי הנאצים ב־1944, בעודו נער עול־ימי, ממששת, כנאמר בשער הקר־בן, „רקע למחזור השירים המובא בזה“, מחזור בן עשרים־ושלושה שירים קטנטנים, רסוקי־שורות, עצורי־מבע.

שואת־היהודים באירופה הקימה ספרות עצר־מה כל־כך, גם בלשון העברית, גם בתחום השירה והלייריקה — החל בקינתו־צוואתו של יצחק כצנלסון, שהיה מקרבנותיה, ובמפ־עלם הפואטי של אחדים משרידיה כמו גם של אישים כאורי צבי גרינברג ונתן אלתר־מן, וגמור באנחותיהן של כמה צפרי־שיר מנמכות־עוף יותר — עד שמי שמבקש „להתיחס“ אל הדברים האלה יחס ספרותי־בקרתי ימצא קושי למעלה מן הרגיל בהב־חנה בין מוץ לבר, בין חוויה למצוות־אנשים, בין דרשנות או חרוזנות לבין יצירה, בין אמת שירית למה שאפשר לקרוא לו — אולי בקורטוב של עזות — דמאגוגיה שירית.

כמעט אין צורך להוסיף עוד שכל המנסה לבדוק את ספיחיה הספרותיים של הטרא־גדיה הגדולה על־פי אבני־בו־חן שיריות, או אמנותיות, היהו כמתחייב בנפשו כמעט; ואם עוד ירחיק לכת ויודה כי, במקרים אלה או אחרים, נדמה לו שאין היצירות עומדות, לדעתו, בפני הבקורת השירית, או האמנו־תית — על אף כל האישי והמיוחד ברקעם של הכותבים ושל הכותבים — או אז מובטח לו כמעט שיכונה, בשפתי־קצף או

* יחיאל חזק: אבני־נולת (שירים); הוצאת „עקד“ (בלי תאריך); 45 עמ'.

** איחמר יעוז קסט: נוף בעשן (פרקי ברגן־בלזן); מחזור שירים; הוצאת „עקד“, 1961.

למשפטים, בהיותה מחוסרת כל מעצורים וקניימיה של בני־תרבות, צירפה את משפ־סיה לפרקים והוציאה ספר. אין ספק שלילא בעלבכי אף קראה ספרים. היא קראה, ו"הושפעה" מג'ויס, קפקא, בקט, קאמי וכו' — מכולם במידה שווה. "השפעתם" של המודרניים, האולטרה־מודרניים והסופר־מודרניים שבסופרי אירופה נתערבבה עם השפעתם הישרה של סרטי־קולנוע מתוצרת מצרים ורומנים זעירים וזעירים פחות. בנפ־שה המסוכסכת של הלכנטינית הצעירה לב־שו כל ההשפעות צורה מוזרה ביותר. נוסף על כל אלה נראה כי גב' בעלבכי לא ניחנה ביפי הגוף והריהי מקנאה בנשים האחרות, מתעבת את הגברים, ומטפחת בעצמה דמיונות ואשלויות שהנה הם שואפים כולם לאגוס אותה. דרך הטבעית של נערות מסוגה — לימוד הגהלת משק־בית ופנייה לשדכן — נחסמה לפניה בעטי יומרותיו של אביה. תחת זאת היא מבקרת באוניברסיטה אף כי אין היא מבינה חצי־דבר מהנלמד שם, יושבת בכת־קפה, עורכת "סצינות" להוריה המסכנים וכותבת ספרים בהם היא מנסה לשכנע את עצמה ואת זולתה כי יש לה "עולם רוחני עשיר", וכדי להיות מעניינת היא מכבירה דברי־הבל על חיוניותם של רהיטים ומטאמור־פוזות של חפצים ואנשים, ההופכים משום־מה סימני־שאלה בצבעים שונים. "הריני בעלת תבונה ואינטליגנציה מספקת כדי קריאת כתבי שקספיר, או להבין את סבך הבעיות סביב ארץ־ישראל, קשמיר או אל־זיריה", אומרת גב' בעלבכי, המאמינה אמר־נה שלמה בדברי עצמה. "אך מוכרחה אני לפרוץ את חומת הזילזול בי... וכן מוכרחה אני להיאזר בסבלנות כדי לקלוט את ההר־צאות באוניברסיטה".

נפש מסכנה? כאילו אין זו אלא שאלת סבלנות בלבד...

לאסונה של הגב' בעלבכי אסרו עליה הוריה לפרסם את ספרה, לא בגלל טוב־טעמים אלא מטעמים שבמסורת. על כן התמרדה הסופרת ופירסמה את הספר — הרי לכם צעד של גבורה והתרסה... לשמע סיפור־

כושים ולבנים השונאים אלה את אלה שגאה עיוורת. בעיירה זו נפגשים לרגע של חיים המישה אנשים בודדים, שוהים זמן מה זה במחיצתו של זה בלי להיפתח זה כלפי זה, ולאחר גילגולי־חיים טראגיים ומר־תו הטראגי של אחד מהם הם נפרדים.

תחושת הפאטאליות מלווה את הספר מרא־שיתו ועד סופו, וזוהי פאטאליות הנובעת מהניגוד בין טבעו הבודד של האדם לבין הצורך שלו באהבה ובידידות.

הספר פותח באקורד חזק. הפרק הראשון הוא עז־הרושם שבכל פרקי הספר והוא עומד כשלמות בפני עצמה. ההמשך מפתיע בשינוי גוֹגו ונעימתו. מכאן והלאה אין זו חטיבה אחת שלמה כי אם ספר שסוע ומפורק כאותם חיים שהוא מתאר. במקומות רבים הוא קרוב לשירה יותר מאשר לפרוזה רג־לה. דרך הסיפור הלירית, המוזה והמקור־ית, משאירה בקורא רושם עז.

פ. י.

אני אחיה

אחרי שאתה מתגבר על השעמום שנוסף "אני אחיה" ומצליח לקרוא בו עד הסוף המר; אחרי שאתה משתחרר מגירוי בלור־טות ההומור־הלא־מעודן־ביותר שמעורר בכ־גיחוכו — אתה נוכח לדעת שהנך עומד בפני תופעה שהיא עצובה יותר משהיא מגוחכת, תופעה שעם כל היותה חסרת ענין ספרותי יש בה ענין סוציאלי, תרבותי ואנושי.

זהו סיפורו של העורב שניסה ללמוד להלך חילוץ של יונים. את שאיפתו לא השיג, אלא שמתוך המאמץ שכה כיצד מהלכים עורבים ואיבד את כושר ההילוך. זהו סיפורו של נערה בת־עשירים, אשר בתוקף עשרו של אביה ויומרותיו נאלצה לבקר בבית־הספר ובאוניברסיטה. בהם הצליחה ללמוד את המלאכה של צירוף המלים

* קארסון מק־קארלס: צייד בודד הוא הלב; עברית: יעל מדיני; עם עובד / ספריה לעם, 1961; 284 עמ'.